

Svetozár Stračina

Distribučná premiéra: 5.9.2019

Vydanie DVD: 1.11.2019

Krajina pôvodu: Slovensko

Rok výroby: 2019

Formát: DCP, Blu-ray, DVD

Žáner: dokumentárny film

Produkcia: K2 studio s.r.o.

Koprodukcia: RTVS, SFÚ

Scenár, kamera a réžia: Pavol Barabáš

Strih: Róbert Karovič

Minutáž filmu v kinodistribúcii: 68 min.

Účinkujú: Juraj Dubovec, Oskár Elschek,
Juraj Kubánka, Alžbeta Lukáčová, Angela Vargicová

"Tradičnú kultúru môžem akceptovať, alebo nevšímať si ju. Tým ale ochudobním iba seba, lebo ona bude tradíciou ďalej. Ja ostanem bezdomovcom, ostanem iba človekom do počtu. Ale takí ľudia do počtu sa dajú ľahko ovládať, dajú sa ľahko riadiť. Človek bez vzťahu k tradíciám nemá na čo nadväzovať."

Svetozár Stračina

Synopsa

Výnimočný umelec, ktorý sa spoľahlivo vymyká akémukoľvek „priechinkovému“ zaradeniu. Bohém, ktorý bytostne vnímal a rozvíjal autentický folklór. Skladateľ, ktorého hudobné kompozície nadchýňajú aj tých, ktorí sa folklóru vyhýbajú. Zanechal po sebe rozsiahle dielo a nezameniteľný odkaz, ktorý nemá nasledovníkov. Svetozár Stračina ostáva rébusom, ktorého hľadanie tajničky stále pokračuje.

Slogan:

Tradícia je dar ľudí ľuďom.

PAVOL BARABÁŠ O FILME

Mnoho ľudí sa diví, prečo som nakrútil film o Svetozárovi Stračinovi. Vnímajú ma viac, že som pochodil kus sveta, spoznal mnoho krajín a zachytil ich tradície. Áno, nakrúcal som zanikajúce prírodné kmene, navštívil krajiny, ktoré už medzičasom prišli o svoje jedinečné kultúry a stratili vzťah k svojej zemi. Zažil som stret kultúr i etniká s vyhasnutými očami, ktoré prevalcoval globalizačný valec. Čím viac človek spoznáva planétu, tým viac získava nadhľad, ktorý mu pomáha odhaľovať to vzácne doma. Inak sa začne dívať na hodnoty krajiny a národa, ktoré sú pre svoju blízkosť často neviditeľné. Práve pre toto sú pre mňa vzácní ľudia, ktorí podnecujú svoje okolie k tvorivosti a odкрývajú nové pohľady na seba samých. Pri hudbe Svetozára Stračinu som si uvedomil, že práve on hľadal a zachytával esenciu, ktorá národ združuje, ktorá mu dáva pocit spolupatričnosti a jednoty. To krehké, čo utvára spoločenstvo v ľuďoch. Myslím, že aj v dnešnej globalizovanej dobe si neustále treba dávať otázku, čo tvorí národ a akú cenu má jeho kultúra. Bez spoločných zvykov, tradícií, predstáv, tvorivosti a diel, v ktorých národ špecifikuje sám seba a svoje chápanie sveta, by boli všetci ľudia na našej planéte len ovce v jednom košari. Ale práve obrovská rozmanitosť vyplývajúca z ľudskej tvorivosti a predstavivosti dáva nášmu svetu čaro. Kultúrna tradícia je pre každý národ významná. Preberá ju od predkov, zveľaduje ju a posúva svojim nasledovníkom. Je veľmi rôznorodá, mení sa, zlučuje i vyčleňuje sa. Pre človeka je esenciou bytia.

Mnoho mladých ľudí hľadajúcich svoju životnú cestu čelí potrebe definovať svoje korene. Keď človek vie, odkiaľ prišiel, jednoduchšie sa mu určuje smer a cieľ ďalšej cesty. A v súčasnej dobe plnej kultúrnych a civilizačných stretov je otázka vlastnej identity ešte nástojčivejšia. Niektorí mladí ľudia zavrhnú vlasť, odídu, či odsťahujú sa do zahraničia, iní práve naopak siahajú po koreňoch. Niekedy len nenápadne, inokedy s plnou silou. Pociť, keď človek vie, kam patrí, je zásadný. A ten vzniká pomaly, nenásilne a vplyvom mnohých okolností. Uvedomenie si svojho národného zázemia a identity nebýva vždy jednoduché. Aj úloha folklóru sa menila podľa rôznych sociálno-politických vplyvov. Zachovať jeho čistú formu, vdýchnuť nový život a uchovať to cenné pre ďalšie generácie dokázal práve Stračina. V súčasnom svete, ktorý speje k čoraz väčšej uniformite a globalizácii, nám pôvodné tradície doslova miznú pred očami. Ostávajú z nich len ťažko uchopiteľné torzá. Hľadanie a nachádzanie genius loci nášho národa je pre mňa v Stračinovej tvorbe najviac motivujúce. Snažil sa nám ňou naznačiť kam patríme, kde sú naše korene a na čo môžeme byť hrdí.

O FILME

Dokumentárny film Svetozár Stračina prináša bližší pohľad na jeho život a tvorbu prostredníctvom najbližších priateľov, spolupracovníkov a hudobných odborníkov.

Muzikologička Alžbeta Lukáčová o ňom hovorí: *„Bol vzácnym typom skladateľa a umelca, ktorý nevychádzal z nejakých tlačенých zbierok, alebo z nejakých nahrávok, ktoré mu niekto dal, aby sa inšpiroval. On si ten archív budoval sám. Chodil po Slovensku, dedinkách, hľadal to vzácné, vytváral si vzťah k neznámym interpretom. To je to podstatné, že sa snažil pochopiť esenciu toho, prečo tá ľudová hudba je taká, aká je. Nenachádzam v celom spektre slovenských skladateľov nikoho, kto by pracoval týmto spôsobom.“*

Nikdy neskrýval svoju vášeň pre folklórnu hudbu. Stala sa pre neho nevyčerpatelnou studnicou inšpirácie. Zasvätil jej život. Hudobný vedec Oskár Elschek to zhrnul výstižne: *„Tou folklórnou tradíciou bol popretkávaný. On v nej žil. Iným ani nežil.“*

Hudobný redaktor Juraj Dubovec, ktorý so Svetozárom Stračinom spolupracoval na viacerých projektoch dokumentácie autentických prejavov ľudovej hudby a v rozhlase s ním pripravil a odvysielal vo svojom programe s názvom „Hudobné dedičstvo“ 28 dielny cyklus rozhovorov na tému „Skladateľ a ľudová hudba“ spomína: *„Sveťo mal silný a úprimný vzťah k ľudovej piesni. Vnímal ju s veľkou úctou. Systematicky objavoval a skúmal jej hodnoty v autenticknej interpretácii ľudí z prostredia jej vzniku a upozorňoval na ne. Robil to aj vo svojej autorskej tvorbe s takým dôrazom, tak poučene a vkusne, ako máloktorý iný hudobný skladateľ. V tom sa mu úspešne podarilo poznačiť celú našu generáciu. Ľudovú pieseň považoval za večný prazákad celého hudobného myslenia, ktorý sa nedá zrušiť, vymazať, ani zakázať. Vravel, že sa dá na ňu len pozabudnúť, keď ľudia spyšnejú tak, že sa hanbia za svoj pôvod. Keď sa spamätajú, natrafia na ňu opäť, lebo sa rodila a rodí v ľuďoch, s ľuďmi žila a žije.“*

Svojimi filozofickými myšlienkami poukazuje na dôležitosť tradície nielen v kultúre národa, ale najmä v každom jeho ľudskom srdci. Smer jeho hľadania vystihol choreograf SLUK-u Juraj Kubánka: *„Duchovné bohatstvo je vo folklórnych prejavoch ukryté a on to duchovné bohatstvo tam nachádzal.“*

Stračinov prínos a dedičstvo výstižne zhrnul profesor folkloristiky Milan Leščák, ktorý vnímal jeho zrastenie s hudobným folklórom ako zrastenie s našou zemou: *„O Svetozárovi Stračinovi teraz vedľa možno len jeho príbuzní, priatelia a niekoľko priaznivcov slovenskej hudby. Aj keď patrí medzi najzásadnejších a najvýraznejších slovenských skladateľov druhej polovice 20. storočia. Prekriesnil svojím prístupom cestu ľudovej hudbe k národnému umeniu.“* Znie to pateticky, ale práve tento moment je jeden z najdôležitejších v kontexte života a tvorby Svetozára Stračinu - národný a kultúrny presah.

Veľa pracoval na filmovej hudbe, kde spájal národnú tradíciu a dedičstvo s modernými umeleckými vyjadrovacími prostriedkami. Viac prezradila o jeho intímnom vzťahu s tvorbou pedagogička a priateľka Angela Vargicová: *„Keď mal tvorivé obdobie, tak bol neskutočne prísny. Nielen na seba, ale aj na všetkých*

okolo. Bol v takom zajatí, nič iné pre neho neexistovalo. Koľko krát sa tak zamyslel a povedal, že ja ani neviem, ako keby mi tú ruku niekto viedol. Počujem ten orchester a zapisujem to.“

Úvodná scéna Nočných jazdcov, Rysavá jalovica, alebo Pacho, hybský zbojník sú filmy, kedy mnoho divákov vôbec po prvý krát vôbec zaregistrovalo filmovú hudbu. Jeho spolupráca s Martinom Ťapákom, Martinom Holým priniesla filmy, ktoré sa výrazne zapísali do dejín slovenskej kinematografie.

O REŽISÉROVI

Cez hľadáčik kamery sleduje krajinu, jej estetiku, osobitosti i to, ako harmonizuje s ľudským vnútrom. Svoj vzťah k Slovensku zachytil v mnohých filmoch: Sloboda pod nákladom, S tebou ma baví Slovensko, Žiť pre vášeň, Tajomstvo podzemia, Vysoké Tatry - divočina zamrznutá v čase, Tatry mystérium, Premeny Tatier. Pre RTVS vytvoril 6-dielny seriál Príbehy tatranských štítov, 3-dielny seriál Hľadači utajených svetov a 2-dielny film Vábenie výšok. Vo svete je skôr známy filmami s objaviteľskou tematikou a dokumentami o zachovaní tradícií prírodných národov. Sú hlavne o tom, ako by sa človek mal správať k našej Zemi. Videli ich diváci na festivaloch a televíziách od Japonska až po Argentínu. Za svojich 50 dokumentov dostal vyše 300 ocenení po celom svete.

Filmografia (výber):

Svetozár Stračina 68' (2019), Tieň jaguára 67' (2018), Vábenie výšok 100' (2017), Sloboda pod nákladom 55' (2016), Suri 65' (2015), S tebou ma baví Slovensko 60' (2015), Žiť pre vášeň 60' (2014), Polárnik 55' (2014), Hľadači tieňa 32' (2013), Stopy na hrebeni 53' (2013), Príbehy tatranských štítov 5x30' (2011, 2012, 2013), Pygmejovia – deti džungle 52' (2011), Trou de Fer – železná diera 55' (2011), Mongolsko – v tieni Džingischána 61' (2010), Tajomstvo podzemia 15' (2009), Bhután – hľadanie šťastia 33' (2008), Everest - Juzek Psotka 26' (2008), Carstensen – siedma hora 44' (2008), Neznáma Antarktída, 40' (2007) , Vysoké Tatry – divočina zamrznutá v čase 52' (2007), Tepuy - cesta do stredu Zeme 63' (2007), Premeny Tatier 13' (2006), Pururambo 54' (2005), Amazonia Vertical 63' (2004), Tatry mystérium 11' (2003), Omo – cesta do praveku 68' (2002), Mustang 28' (2001), Expedícia Sibír 36' (2001), Tajomné Mamberamo 65' (2000), 118 dní v zajatí ľadu 57' (1998), 80 metrov pod vrcholom 52' (1997), Budhistický Ladakh 20' (1996)

Vybrané ocenenia:

Z množstva medzinárodných ocenení si režisér veľmi váži Cenu Medzinárodnej aliancie horských filmov za svetový prínos a kameramanskú prácu v dokumentárnom filme s vysokohorskou, horolezeckou a objaviteľskou tematikou v extrémnych častiach sveta a z domácich ocenení národnú cenu Slnko v sieti, Krištáľové krídlo, OTO a sošku Igric za najlepší dokumentárny film.

Všetky získané ocenenia nájdete na: <http://www.k2studio.sk/k2studio/ocenenia>

KONTAKT

K2 studio

Venuje sa hlavne tvorbe dokumentárnych filmov s tematikou o hľadaní, objavovaní a nachádzaní vzácných miest na našej planéte, ale i tvorbe dokumentov z prostredia Slovenska.

Asociácia slovenských filmových klubov

Občianske združenie, ktoré od r. 1993 zastrešuje a metodicky usmerňuje činnosť filmových klubov na Slovensku je zároveň najväčším distribútorom artovej kinematografie; titulov zlatého fondu svetovej kinematografie a súčasnej slovenskej a českej hranej, dokumentárnej a animovanej tvorby. Prináša do kín každý rok viac ako 30 celovečerných filmov. Je hlavným organizátorom dvoch najväčších putovných filmových podujatí v SR – Medzinárodný filmový festival FEBIOFEST a prehliadka PROJEKT 100. ASFK sa venuje vzdelávaciemu projektu *Filmy pre školy* a *Filmový kabinet deťom*.

PRODUKCIA

K2 studio s.r.o.
Oráčska 18
Bratislava - Rača, 831 06
Slovak Republic
www.k2studio.sk
k2@k2studio.sk

DISTRIBÚCIA

Asociácia slovenských filmových klubov
Brnianska 33
Bratislava
811 04 Slovak Republic
www.asfk.sk ☐
asfk@asfk.sk

PR pre film Svetozár Stračina

Martina Pašteková
Asociácia slovenských filmových klubov
☎ +421 (0) 904 573 237
✉ mpastekova@asfk.sk